

MET ZWALUWEN
ZOMERT HET ALTIJD
NET IETS MEER

7

L

ÉÉN ZWALUW MAAKT DE LENTE NIET

Elk jaar kondigt de terugkeer van de zwaluwen in ons land een nieuwe lente aan. Ze scheren over velden en langs daken op zoek naar insecten en nestgelegenheid. Die vinden ze minder en minder én ze moeten er meer moeite voor doen. Gelukkig maken kleine maatregelen een wereld van verschil. Om deze zwierige acrobaten de vleugel te reiken, lees je hier welke soorten je in jouw buurt kan spotten en hoe je hen kan helpen.

ZWALUWEN IN VLAANDEREN

Hier komen drie soorten zwaluwen voor.

De gierzwaluw zet je door zijn naam op het verkeerde been, want de vogel is eigenlijk geen zwaluw. Hij deelt wel heel wat gelijkenissen met de drie 'echte' zwaluwen.

huiszwaluw | boerenzwaluw | oeverzwaluw | (gierzwaluw)

GELIJKENISSEN

Alle zwaluwen die hier voorkomen, hebben een:

! BELANGRIJK!

Zwaluwen zijn wettelijk beschermd. Je mag hun nesten niet opzettelijk beschadigen of wegnemen.

Hun leefgebied, nestplaatskeuze en vederdek verschillen. Leer hen onderscheiden.

HUISZWALUW

De huiszwaluw heeft zijn bijnaam nonnetje of metselaar in smoking niet gestolen. Zie je het zwart-witte contrast in zijn verenpak? Het is een cultuurvolger die dicht bij de mens broedt. Ze doen dat in kolonie, soms wel met 50 nesten bij elkaar.

ZO ZIË IK ERUIT

- ✓ blauwglanzende kop en rug
- ✓ kort zwart snaveltje
- ✓ helderwitte onderzijde
- ✓ korte, lichtgevorkte staart
- ✓ krijtwitte stuit (onderste deel van de rug)
- ✓ witte, bevederde poten

WIJST JE DAT?

zwaluwen drinken door laag over het water te scheren en met de ondersnavel in het wateroppervlak te scheppen.

HIËR WOON IK

Huiszwaluwen broeden in de omgeving van allerlei soorten gebouwen: huizen, hoeses, scholen, kerken, fabrieken, ... en steeds vaker onder bruggen. Het liefst zo hoog mogelijk. Dat is veiliger. In de haven zitten ze onder uitstekende dakranden van loodsen en opslagtanks. Ze houden van diepe dakoverstekten. Die zorgen voor beschutting tegen regen en felle zon.

IK WORD BEDREIGD DOOR:

- 1) vernieling van mijn nest
- 2) afname insecten
- 3) plasteiken ipv houten dakoverstekten
- 4) gebrek aan klevende modder

WIJST JE DAT?

huiszwaluwen niet zo trouw zijn aan hun partner. Een mislukte broedpoging is al voldoende om van partner te wisselen.

BOERENZWALUW

De boerenzwaluw is de luchtacrobaat van het boerenerf. Onze grootste zwaluwsoort heeft een sierlijke, snelle en vooral grillige vlucht. Meestal scheert hij laag over het land of wateroppervlak. Boerenzwaluwen heten niet voor niets zo. Ze nestelen liefst in boerderijen, en dan vooral in de buurt van vee. Die zorgen voor de aanwezigheid van veel insecten.

Ze houden van water en open landschappen. Zo kunnen ze hun nest van modder in elkaar knutselen en al vliegend smullen van de muggen in de buurt van water.

ZO ZIE IK ERUIT

- ✓ lange staart
- ✓ verlengde buitenste staartpennen
- ✓ roodbruin voorhoofd en keel
- ✓ metaalglanzende rug
- ✓ crèmekleurige buik

WIJST JE DAT?

Boerenzwaluwen heel trouw zijn. Niet alleen aan hun partner, ook aan hun broedplaats.

HIËR WOON IK

De boerenzwaluw heeft een boontje voor oude bakstenen stallen met vee. In het havengebied maken ze graag nesten in industriële loodsen en opslagplaatsen met nestgelegenheid onder het dak.

IK WORD BEDREIGD DOOR:

gebrek aan voldoende modder
afgesloten stallen

HELP ME!

Zoek mee naar geschikte locaties voor kunstnesten in de buurt van bestaande nesten. Sluit je schuur niet helemaal af of laat permanent een raam open staan.

OEVERZWALUW

De oeverzwaluw is de kleinste zwaluw die hier leeft.

ZO ZIE IK ERUIT

- ✓ bruine kop
- ✓ helderwitte keel en buik
- ✓ bruine borstband
- ✓ zandbruine rug
- ✓ ondiep gevorkte staart

HIËR WOON IK:

De oeverzwaluw broedt in kolonieverband in zelf gegraven gangen in steile wanden van natuurlijke oevers, afgravingen en zanddepots. Omdat kolonieplaatsen vaak tijdelijk van aard zijn, zijn kolonies niet honkvast.

In het havengebied broeden oeverzwaluwen in tijdelijke zandstocks en zanddepots met steile wanden. Ze kunnen deze locaties zeer snel (in de loop van één weekend) innemen.

IK WORD BEDREIGD DOOR:

Het verdwijnen van natuurlijke steile oevers van beken en rivieren. Ook het verwijderen van of werken aan tijdelijke zandheuveld tijdens het broedseizoen, is nefast als de nestgangen al in gebruik zijn.

HELP ME!

Neem contact op als je een locatie kent die geschikt lijkt voor oeverzwaluwen. Wij komen ter plaatse en maken een plan van aanpak op. Als de zandstock in de loop van het broedseizoen ongemoeid blijft, kunnen de zwaluwen hier rustig broeden. Als dat niet het geval is, moet de zandvoorraad zo onaantrekkelijk mogelijk worden gemaakt. Dat kan door de wanden af te schuiven.

GIERZWALUW

Hoog boven de stad zie je ze als donkere, vliegende ankertjes die gierend door de lucht scheuren. Ze brengen het grootste deel van hun leven door in de lucht: insecten vangend, parend en slapend. Alleen om te broeden komen ze aan land.

De gierzwaluw is eigenlijk geen zwaluw. Hij behoort niet tot de zangvogels, maar is meer verwant aan de kolibrie. Hij heeft wel dezelfde kenmerken en dezelfde noden.

ZO ZIE IK ERUIT

- ✓ donker verenkleed
- ✓ kin en keel zijn bleker van kleur
- ✓ spitse vleugels
- ✓ korte gevorkte staart

WIJST JE DAT?

Gierzwaluwen met slechts één hersenhelft tegelijk slapen en dus half slapend vliegen.

HIER WOON IK

Je vindt hun nest in gebouwen: onder dakgoten, achter regenpijpen, dakkapellen, -pannen of in een gat in de muur. Ze blijven heel trouw aan hun nestplaats.

HELP ME!

IK WORD BEDREIGD DOOR:

De renovatie en sloop van oude gebouwen.

Behoud kieren onder je dakranden. Integreer neststenen bij de bouw van je gevel.

BIED HULP!

- ! Lok insecten naar je tuin door voldoende en gevarieerde beplanting te voorzien.
- ! Tel in de maand juni zwaluwnesten en geef hun locatie door. Jonge zwaluwen zitten in juni nog in hun nest, maar kijken al nieuwsgierig naar buiten. Wij onderzoeken of we op deze locaties extra nestkasten kunnen hangen en monitoren de dieren.
- ! Laat bestaande zwaluwnesten hangen. Zwaluwen gebruiken 80% van hun nesten opnieuw. Zo besparen ze tijd en energie.

BESTEL GRATIS KUNSTNESTEN EN MESTPLANKEN

Denk jij dat jouw huis, stal, schuur, loods of schoolgebouw de ideale plek is voor een zwaluwenkolonie?

Contacteer een van de hiernaast vermelde partners voor verder advies.

WIJST JE DAT?

Om een nest te metselen wel 2.000 stukjes modder aangedragen worden.

Regionaal Landschap de Voorkepen zet zich in voor het behoud van natuur, landschap en erfgoed. De organisatie zet in op soortbescherming, onder andere voor de zwaluw. Samen met verschillende partners engageert RLDV zich om bestaande kolonies te behouden en nieuwe kunstnesten op te hangen. Het team is voortdurend op zoek naar kansen om zwaluwen te beschermen en zet in op sensibilisering en educatie via o.a. een educatief pakket voor scholen.

De Antwerpse haven werkt samen met Natuurpunt om verschillende soorten te beschermen. Binnen het project '**De Antwerpse Haven Natuurlijker**' zijn er soortenbeschermingsprogramma's voor de oeverzwaluw en alle 'gebouwbewonende' zwaluwen opgesteld. Per soort werden doelstellingen, maatregelen en monitoring voorzien.

In het havengebied werkt **Natuurpunt** samen met bedrijven waar zwaluwen nestelen en zoekt de vereniging mee naar oplossingen als de vogels overlast veroorzaken. Voor de monitoring van zwaluwen kan Natuurpunt rekenen op de hulp van vrijwilligers via zwaluwwerkgroepen. Nieuwe vrijwilligers zijn altijd welkom.

www.rldv.be/zwaluwen
info@rldv.be
tel. 03 312 87 11

www.antwerpennoord.be
antwerpennoord@natuurpunt.be
tel. 03 541 58 25

